

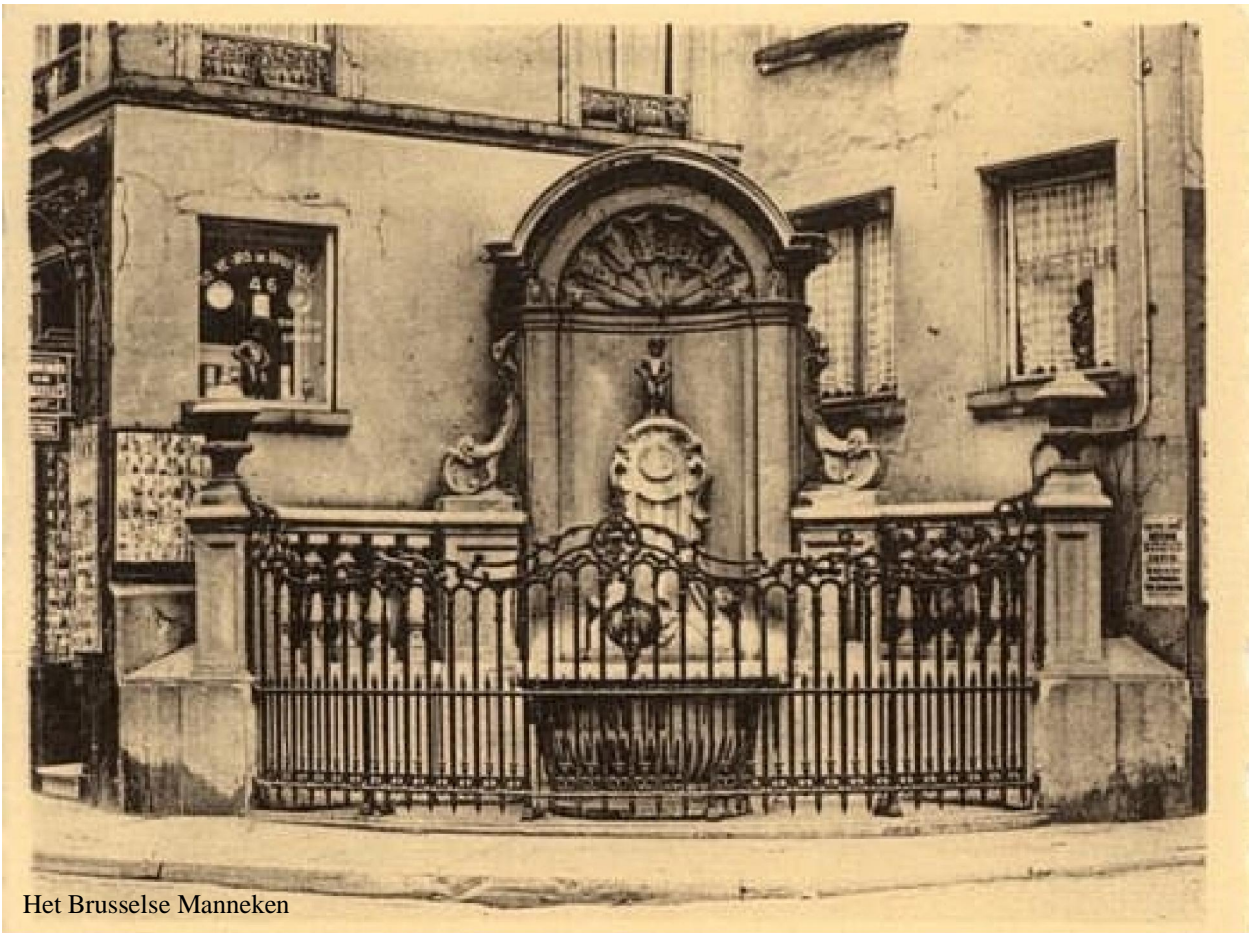
Geraardsbergen

Twijfelend op en neer

31 januari 2010

De maan was op deze laatste dag van de eerste maand van dit jaar helemaal vol van zichzelf. Het koude licht liet de ijsplekken op het asfalt in ons straatje dof glanzen. Ik las ergens dat de maan dezer dagen de helderste is die we dit jaar mogen verwachten. En inderdaad, in de vrieskoude heldere lucht deed ze haar best om deze reputatie waar te maken. Het was half zeven in de morgen en ik begaf me op weg naar Geraardsbergen om 21 kilometer door die stad en zijn omgeving te gaan stappen in de 17^e Manneken-Pis tocht van de Padstappers uit die stad. Volgens de website van de organiserende vereniging stond deze tocht helemaal in het teken van „M“. Nu ben ik wel bekend met „Het Gele Tekken“. Dat is het zesde stripalbum uit de Belgische stripreeks Blake en Mortimer door Edgar P. Jacobs. Daarin wordt Londen geteisterd door een onbekende crimineel die overal waar hij toeslaat een grote, gele, omcirkelde „M“ achterlaat. Wanneer de Britse kroonjuwelen gestolen worden uit de Tower of London worden Blake en Mortimer ingeschakeld om Scotland Yard met het onderzoek te helpen. Natuurlijk brengen deze twee onverschrokken helden alles tot een goed einde. Mijn onstuitbare hang naar avontuur werd echter getemperd toen ik verder las waar die „M“ in dit concrete geval voor stond: Modder, Mattentaart, Muur en Manneken Pis. Hola! Even terugkoppelen: Manneken Pis? Dat is toch het beeldje dat in het centrum van Brussel dichtbij de Grote Markt staat? Het stelt een plassend jongetje voor. Een bronzen beeldje dat Hiëronymus Duquesnoy in 1619 in opdracht van het stadsbestuur heeft gemaakt als versiering van een publieke fontein waarbij het lijkt alsof het jongetje urineert. Bij speciale gelegenheden plast hij bier of wijn in plaats van water. Dat bier moet wel van een speciale samenstelling zijn want anders krijgt het ventje af te rekenen met abundantie schuimvorming ter hoogte van de genitaliën. Wie van mijn buitenlandse lezertjes dit pronkstuk van de Belgische cultuur nog niet heeft bezocht, moet dat beslist eens doen. Het beeldje zelf stelt niet zoveel voor maar vooral de Japanners die er giechelend en tsjilpend rondzwermen maken het interessant. Wel een zonnebril opzetten want die lui flitsen nogal wat af! Uiteindelijk is het veel geschreeuw om weinig wol maar het rare is: niemand voelt zich erbij in de zeik gezet. Nu denken die Kiekenfretters daar in Brussel al snel dat ze de enigen zijn die iets voor te stellen hebben maar wat blijkt? In Geraardsbergen staat ook een Manneken Pis. En dat is eventjes 160 jaar ouder dan die zeikerd in Brussel! De stadsrekeningen hebben dit twistpunt definitief beslecht ten voordele van het strolende Geraardsbergenaartje. Bovendien is het beeldje dat nu aan de voet van het stadhuis in Geraardsbergen staat al een derde kopie van het origineel en dat in Brussel is pas voor de tweede keer gekloond. In al mijn naïviteit dacht ik nu wel een goed overzicht te hebben van wat er aan waterende gebeeldhouwde jeugd te zien is. Niet dus! In het Frans-Vlaamse dorp Broksele staat ook een beeldje van Manneken Pis. Het is door de stad Brussel aan het kleine dorp geschonken, vanwege de gelijke etymologie van de twee plaatsnamen. Beide hebben als stam "Broeksele". Hetgeen staat voor "een gemeenschappelijke woning op palen in het moeras". Alsof dat nog niet genoeg zou zijn stond in de Koksijdse Senegalese Wijk (!) vanaf 1923 ook al een beeldje van Manneken Pis. Het werd daar geplaatst door een Brussels kolonel. Later werd het vervangen door een Onze Lieve Vrouw-beeldje maar in 2008 werd het pissertje officieel teruggeplaatst. En de Brusselse horeca die ook uit gebakken lucht geld probeert te persen heeft het Manneken een „zusje“ gegeven:

Jeanneke Pis. Een uitvindsel van een oververhitte middenstandsfantasie zonder enige historische achtergrond.

En die andere „M'en“? Wel, van de modder heb ik weinig last gehad. De grond lag immers bevroren en slechts hier en daar was dat minder voelbaar doordat de ondergrond een deegachtige consistentie had verkregen. Veel meer dan voor de modder was het uitkijken voor verraderlijke gladde plekken.

Uiteraard staat een andere „M“ voor de mattentaart. Let wel: eigenlijk moet het nog steeds mattentaart zijn. Ondanks wat de geleerde idioten die onze taal om de vijf jaar verder de verdoemenis inwerken beweren. Ze hebben bijvoorbeeld het gebruik van de tussen-n nog wat onlogischer gemaakt dan het al was. De taart in kwestie wordt namelijk met „matte“ gemaakt. Dat is gestremde melk. Het heeft dus niets vandoen met wat men op de vloer legt om er de voeten aan te veggen. De eerder genoemde idioten willen ons blijkbaar nage-nog verplichten dat laatste te geloven. Men gebruikte vroeger matte om er sauzen mee te maken, en nadien om er de nu vermaarde taarten mee te bereiden. De kwaliteit van de matte wordt bepaald door de kwaliteit van de melk, dat zal duidelijk zijn. De bodemgewassen in de streek van Geraardsbergen - Lierde (de klaver, bijvoorbeeld) spelen dus indirect een rol bij de productie van hoogstaande mattentaart. Door aan de matte eieren, suiker en amandelen toe te voegen bekomt men de vulling van de taarten. Deze Geraardbergse specialiteit verkreeg in 2007 van de Europese Unie het label „Beschermd geografische aanduiding“. Het is het eerste Vlaamse streekproduct dat deze Europese bescherming en dit kwaliteitslabel gekregen heeft. Bij elk van de wandelingen die door de Padstappers worden georganiseerd kan men vooraf een pakket mattentaarten bestellen. Een pakket dat men dan aan het eind van de wandeling kan ophalen.

Maar kom, ik dreig wel ver af te dwalen van het opzet van dit stukje: iets vertellen over de wandeling! Goed, uit het voorgaande kan men besluiten dat ik dacht nogal te mogen ver-

wachten van deze tocht. Allemaal (goede?) redenen om kou en gladheid der wegen te trotseren om toch een autorit van een uur te maken. Wel... het werd een ietwat olympische ervaring. Daarmee bedoel ik dan een Belgische olympische ervaring. Die van „net niet“. He-laas.

Bij mijn aankomst op de Zakkaai werd ik door een lichtgevend persoon een parking opge-wuifd waar ik het voorlaatste vrije plaatsje mocht bezetten. Op dit vroege uur lag de toe-gang van „De Spiraal“ (de startzaal) er bijzonder gevaarlijk bij en moest er met veel om-zichtigheid en overleg worden voortgeschuifeld. Het gevaar was reëel dat men met een hersenschudding zou worden afgevoerd nog voordat de wandeling was begonnen. In de startzaal vergat ik prompt het consigne om vooral mattentaarten te bestellen. Krijg dan al eens de kans om authentieke etenswaar mee naar huis terug te nemen! Het leek wel of hiermee de trend van net niet voor deze wandeling gezet was.

Het eerste stuk van de wandeling liep langs de Dender die daar in Geraardsbergen een diep dal met steile wanden heeft uitgesleten. Ik heb eens ergens de Dender als een „snel-stromende rivier“ omschreven gezien. Hetgeen me in spontaan gelach deed uitbarsten want ik ken de rivier niet anders dan als een luie, smerige, trage stroom. Die in Aalst lange tijd tot een stinkende, giftige slang was ontaard. Dat is nu wel wat beter geworden. Het leek er echter op dat ik mijn mening over de natuur van deze rivier moest herzien want op een bepaalde plaats scheen het water hier rond twee eilandjes te bruisen en te borrelen. In het schemerlicht van de maan meende ik iets te onderscheiden als een stuwsluis. Het pad draagt daar ook de naam van „Sasweg“. En inderdaad, veel later bij het bijna laatste stuk van de wandeling, ging ik op de andere oever voorbij aan een complex waar iemand

Het paadje op of net over de taalgrens

ijverig aan een antiek wiel met kromme spaken stond te draaien. Waarschijnlijk om de aloude schotbalken op te halen, dan wel de doorlaatklepjes te openen of te slui-ten. Deze artefacten komen nu niet meer ter sprake want de berichten voor de bin-nenscheepvaart op de nationale radio-om-roep zijn allang afgeschaft. Destijds echter was het vermelden ervan dikwijls aanlei-ding tot enige hilariteit. Ik heb lang gedacht dat er een soort wedstrijd bestond tussen verschillende rivieren wie er het meest op-gehaalde schotbalken had. Op de oever aan de andere kant van de Dender lagen de smalle tuintjes flink afhellend naar de ri-vier toe. Totaal ongeschikt voor het knikke-ren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er nooit een knikkerkampioen uit Ge-raardsbergen is gekomen. Over een smal en ijzig bruggetje moest ik dan het bos in, steil omhoog en boven wachtte een eerste reden tot twijfel: een wat dubbelzinnig aan-gebracht pijltje na een splitsing. Hetgeen niet enkel mij maar ook een ander stel wandelaars tot een verkeerde interpretatie bracht. Wat we echter al na enkele tiental-

len meter inzagen. Het stuk bos dat nu volgde zal wel een naam hebben maar die is me niet bekend. Misschien dat het het Boelarebos is geweest maar dat ben ik allesbehalve ze-ker. Kijk, het is een euvel dat algemeen is bij dit soort wandelingen: het niet weten waar men zich eigenlijk bevindt. Wellicht is het slechts een bezwaar voor de wandelaar die niet

enkel geïnteresseerd is in het bewegen maar ook in de achtergrond van waar die beweging plaats vindt. Behalve in een drietal gevallen heb ik het nog niet meegemaakt dat er onderweg door de inrichters informatie wordt verschaft over wat men daar ter plaatse aanschouwt. Heel jammer dikwijls, want zo mist men veel van het gebodene onderweg. In dit geval heb ik pas achteraf gezien dat een stuk van het pad net over de taalgrens en er evenwijdig mee liep. Een stukje triviale wetenschap, ik weet het. Maar toch... Voor het echter zover was, presenteerde zich alweer een bron van twijfel over het te volgen pad: een ontbrekend pijltje. Moest men nu links of rechts? Van het te hoop lopend kluitje wandelaars boden zich twee vrijwilligers aan die op verkenning uitgingen en die even later beiden met de tijding terugkwamen dat er verder ook geen pijltjes meer te zien waren. Eén van de wandelaars wist te vertellen dat het wegnemen van pijltjes in Geraardsbergen vaste prik is en waarschijnlijk een bron van vermaak voor een aantal lieden. Ons dilemma werd opgelost door een opgetrommeld iemand van de inrichters die voorzien van een reservepijl ons weer op de goede weg zette.

Op naar de Grote Markt. Doorheen deze rioolbuis.

Ik had bij de algemene beschrijving van de tocht op de website van de Padstappers gelezen dat de „Hoge Buizemont“ op onze weg moest liggen. Het ging inderdaad een hele tijd flink bergop maar wat ik gehoopt had te zien te krijgen... zag ik niet. Ik wist zelfs niet wanneer ik op die bewuste Buizemont, hoog of laag, beland was. Wat me zo intrigeerde was dat onder die Buizemont een spoorwegtunnel loopt. Zowat de langste van het land, indien ik het goed heb. Maar, zoals gezegd, een blik op dit kunstwerk werd me niet vergund. De Denderbode van 11 maart 1866 meldde: „Den tunnel onder den berg te Geeraerdsbergen vordert snel; men heeft hem reeds doorboord en over eenige dagen het goed gelukken dezer onderneming door kanonschoten aengekondigd.“ En zo werd de 140 meter lange tunnel indertijd ook ingehuldigd. Of ingeschoten.

In 1891 is er sprake van een „ontriggeling“ (ontsporing) in de tunnel. „De trein van 8 ure 16 's morgens was juist den tunnel van Geeraerdsbergen ingereden, toen, door het breken van een der riggels, drie waggons uit

het spoor sprongen. Gelukkig werd men aanstonds het ongeval gewaar en kon men alle ramp vermijden.“ Het schijnt echter niet altijd zo goed afgelopen te zijn want er moet ooit een trein vol werklui verongelukt zijn in of aan deze tunnel. Een ongeval waarbij vele dodelijke slachtoffers vielen.

Een eerste rustpost lag hier te wachten. In een schooltje waar men zich ook al niet uitgesloofd had om de paden ijsvrij te houden.

Het traject boog, na een gesloten lus van hier terug naar de stad zelf. Via een stuk park ging het door smalle straatjes en iets wat er als een grote rioolpijp onder een huis uitzag naar de Grote Markt. Daar moest zich de tweede rustpost bevinden maar die heb ik niet gevonden! Wel duidelijk zichtbaar waren het stadhuis, de grote kerk en de Marbol. De kerk staat te boek als de basilicale neogotische Sint-Bartholomeuskerk. Ik zal het niet tegenspreken. Het stadhuis is ook neogotisch en het getuigt van een welvarend verleden van de stad. Hoewel die welvaart beslist geen permanent gegeven is geweest. Periodes van rijkdom werden onderbroken door epidemieën, brand, oorlog en verwoesting en de daarmee gepaard gaande terugval in het welvaren van de gemeenschap. Achtereenvolgens bloeiden hier de lakennijverheid, het vervaardigen van wandtapijten die nu nog in heel de we-

Het stadhuis met rechts ervan de Marbol. Manneken Pis blijft verborgen.

reld een hoge waarde hebben, de kantindustrie met de wereldvermaarde zware Chantilly en in latere jaren het maken van lucifers en sigaren. Een nijver volkje, zo te zien. De Marbol is een verhaal apart. Het is een fontein en een bron op de Grote Markt, voor het stadhuis. Wat er nu staat is een replica van de oorspronkelijke fontein die in 1930 werd verhuisd. Het woord „Marbol“ is een verbastering van „Marktbron“ of “Merckborre“.

Een kijkje op de Grote Markt met de Sint-Bartholomeuskerk

keken.

Geen wonder, die vervorming, in een stad waarvan de inwoners spreken van „Giesbaargen“ wanneer ze hun woonstede willen aanduiden. In ons dialect is een „marbol“ (eigenlijk „merrebol“) een knikker maar zoals ik al zei zijn er in Geraardsbergen en omgeving zo weinig hectometers die waterpas liggen dat ze daar misschien zelfs geen dialectwoord hebben voor dat kinderspeelgoed. Het Manneken waar ik zo naar had uitgekeken (sic) kreeg ik niet te zien. Aan de voet van het stadhuis werd er blijkbaar gewerkt en die werf was afgedekt met een soort tenten. Ik ga ervan uit dat het Manneken zich daarachter schuil heeft gehouden. Zo niet, heb ik slecht ge-

Nog eens de Marbol

Vanaf hier ging het op Onkerzele af. Wel moest eerst nog de hindernis genomen worden van de uitgang van het park die én zeer steil, én zeer glad was. Iedereen sukkelde daar dat het een aard had. Nog iets waar men best wat aan had gedaan. Verder was een aanduiding waar een ongebaande wegel moest ingeslagen worden me niet duidelijk. Dus ging ik weer eens de verkeerde kant uit. Hetgeen me minstens een kilometer extra heeft gekost voordat het muntje gevallen was en de vergissing recht gebreid. Eigen schuld... ja, ja, ik weet het.

In Onkerzele was de controlepost zoals gewoonlijk in „De Speeldoos“ een kinderdagverblijf. Aan de gevel van het huis daar vlak tegenover hangt een arduinen plaat die verkondigt dat in dit huis de „zieneres“ Leonie Van den Dijck heeft gewoond en er ook gestorven is. Leonie heeft de Heilige Maagd gezien. Ze (Leonie!) had dertien kinderen gebaard en daar waren er nog negen van in leven toen haar man er vanonder

trok. Je zou waarschijnlijk al van iets minder beginnen hallucineren. Maar in het jaar dat Leonie in rechtstreeks contact kwam met de Heilige Maagd Maria (1933) werd België ver-rast door een golf van verschijningen. Ongeveer zoals we in onze tijd het plotseling opduiken van bosjes UFO's kunnen beleven. Het begon in Beauraing, waar Maria verscheen aan een aantal kinderen. Deze cyclus was nog maar amper afgesloten wanneer de Heilige Maagd in Banneux begon te verschijnen aan het meisje Mariëtte Bé-co. Het dispuut in kerkelijke kringen over de al dan niet bovennatuurlijke aard van deze verschijningen was nog in volle gang toen in Beauraing een man beweerde dat de Heilige Maagd ook aan hem verschenen was. Intussen vond op 4 augustus de eerste van een lange reeks gebeurtenissen in Onkerzele plaats door een verschijning van de Heilige Maagd aan Leonie Van den Dijck. Maria was blijkbaar goed op dreef want ze vertoonde zich ook in Herzele. In dezelfde maand vinden bovendien de verschijningen plaats aan twee mannen in Etikhove. De reeks wordt afgesloten met optredens in Olsene. Een druk jaar. Je kan er van denken wat je wil maar met Leonie was er wel iets bijzonders aan de hand. Ze heeft namelijk voorzien en beschreven, van te voren, dat koning Albert I zou verongelukken. En ook dat het zou gebeuren bij het beklimmen van een berg. Bovendien „zag“ ze ook dat iemand hem duwde. Het bleek achteraf allemaal te kloppen. Al is de samenzweringstheorie als zou de koning vermoord zijn nooit verder gekomen dan speculaties. Misschien nog merkwaardiger is dat Leonie voorspeld had dat haar lijk twintig jaar na haar sterven zou worden opgegraven en dat haar lichaam dan nog steeds ongeschonden zou zijn. Die opgraving heeft werkelijk plaats gevonden. Op vrijdag 9 juni 1972 op het kerkhof van Onkerzele. Leonie Van den Dijck was daar sinds 1949 begraven geweest. Volgens de krant „De Standaard“ van 13 juni stelde men bij de opgraving vast dat het lichaam in een zinken lichter was begraven die in een houten kist zat. Volgens aanwezigen zouden het gezicht, de armen, de handen, de voeten en de benen van Leonie's lijk in een verrassend goede staat zijn geweest. De dokter die de schou-

De gedenksteen aan het huis in Onkerzele waar Leonie Van den Dijck gewoond heeft en waar ze ook is gestorven.

De rots van de koning in Marche-les-Dames. De inzet is een foto van Koning Albert I die daar verongelukte

wing verrichtte, zou hebben verklaard dat het lichaam in een toestand verkeerde als van iemand die pas overleden was. De stigmata die Leonie bij haar leven had gedragen waren nog goed zichtbaar en uit de wonde in haar zij zou bloed hebben gevloeid. Na de opgraving is het lichaam opnieuw op een andere plaats op het kerkhof begraven in een betonnen grafkelder. Als dat geen sterk verhaal is.

Ik verliet dit oord van mysteriën samen met mijn medewandelaars om langs soms moeilijk begaanbare paden naar Geraardsbergen terug te keren. Langs de abominabiliteit van de Denderland Shopping kwam ik terecht op de flanken van de Oudenberg. De heuvel waarop eveneens de infame „Muur“ ligt. De Muur van Geraardsbergen is een steile, smalle kasseiweg en is al meermaals de scherprechter in de Ronde van Vlaanderen geweest. Daar wordt heel dikwijls beslist over winst of verlies in deze wielerklassieker. Maar ook vele andere wielervedstrijden worden er overheen gejaagd.

De Muur is, behalve doordat ze zo steil is, vooral een kuitenbijter omdat de kasseien met hun loopvlak bijna horizontaal liggen en dus eigenlijk trapjes vormen. Een ware marteling om daar tegenop te rijden op smalle, keiharde bandjes. Zoals ik uit eigen ervaring kan getuigen. Tenminste: zo was het. Ik heb me laten vertellen dat de kasseien van de Muur herlegd en gefatsoeneerd zijn. Ik heb het bij deze gelegenheid niet kunnen controleren omdat we de Muur zelf niet gezien hebben. Boven op de Oudenberg staat de Kapel van Onze Lieve Vrouw van de Oudenberg. Het is vanouds een bedevaartsoord. Van daarboven heeft men natuurlijk een prachtig vergezicht van de omstreken.

Langs smalle klinkerstraatjes of kasseien ging ons traject naar het centrum van de stad terug. Waardoor we andermaal in het park terechtkwamen. Na een rondje door een vroegere abdij konden de liefhebbers zich laven aan een gratis jenever die in een tent werd geschonken.

Een deeltje van de huidige abdij.

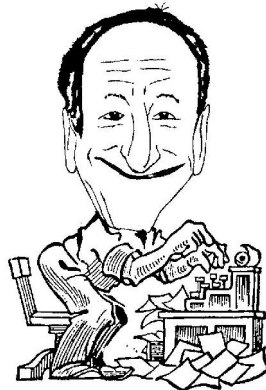
In 1081 overtuigde Robrecht I de Fries, met de steun van de Heer van Boelare, de Benedictijnen om hun abdij over te brengen van Dikkelvenne naar Geraardsbergen. Zo ontstond de Sint-Pietersabdij. In 1175 werden de relieken van Sint Adrianus overgebracht van Dikkelvenne naar Geraardsbergen waarbij de abdij werd omgedoopt tot Sint-Adrianusabdij. Deze stichting, die van grote betekenis zou worden voor de stad, kende een grote bloei en een belangrijk abdijcomplex werd hier uitgebouwd. De verering van Sint Adrianus als beschermheilige tegen de pest gaf Geraardsbergen zulk een uitstraling dat de stad ook wel Adrianopolis werd genoemd.

Het ligt voor de hand dat de heilige Adrianus hier verschillende mirakels heeft verricht. De gebouwen van de abdij dienen nu een veel wereldlijker doel. Er is onder andere

een restaurant dat er mij aan de buitenkant erg luxe uitzag.

Een korte lus van hieruit leidde me naar de Zakkaai terug. Tijdens dat korte stukje speelde de beiaard „Te Lourdes op de bergen“. Avé, avé! Te Geraardsbergen op de bergen zeker! Hoewel de hellingen daar niet als „bergen“ te boek staan vertelden mijn beenspieren ondertussen wel een ander verhaal. Het pad langsheen de Dender was verraderlijk glad hier en daar en het scheelde een haartje of ik was ruggelings tegen het asfalt gegaan. Dat zou me beslist slecht bevallen zijn want het lag daar ook nog vol met hondendrollen. Misschien moet de Zakkaai omgedoopt worden tot Kakkaai?

De toegang tot „De Spiraal“ was nog even glad en gevaarlijk als toen ik ruim vier uur eerder daar vertrokken was. De Padstappers mogen zich gelukkig prijzen indien daar niemand met kwalijke gevolgen ten val is gekomen. Een kleine investering in strooizout had al veel kunnen goedmaken. Misschien rekenden en vertrouwden ze wel helemaal op de steun van Adrianus en Leonie. Op een wondertje min of meer kan het toch niet aankomen voor die lui.

©Michel Christiaens

Wie zich soms afvraagt waar die oude foto's in dit verhaal vandaan komen: het zijn prenten uit de verzameling die men in de jaren vijftig van vorige eeuw kon samensparen door punten op de cichorei van De Beukelaar in te wisselen. De verzameling heette „Ken uw Land“. Ik heb helaas de volledige collectie niet bij elkaar gekregen. Wel een groot deel ervan. We verbruikten namelijk te weinig cichorei. Een foto van het Manneken in Geraardsbergen zit er niet bij. Althans niet bij het deel dat ik heb. Vermits ik in Geraardsbergen het Manneken niet te zien kon krijgen moeten jullie het maar doen met een stokoude foto van zijn tegenhanger in Brussel.